

DENK is here to stay

Maurice de Hond (Peil.nl)

Toen ik begin 2015 door een journalist van De Volkskrant werd benaderd met de vraag of de twee uitgetreden PvdA-kamerleden Kuzu en Öztürk enige electorale potentie hadden, was mijn antwoord positief. Ik gaf aan dat we geen goede steekproeven hebben van Nederlanders met een migrantenachtergrond, maar dat mij steeds was opgevallen toen men bij Eurovisie Songfestival nog alleen telefonisch stemde in Nederland (Duitsland en Oostenrijk) altijd Turkije 12 punten kreeg. Dat blijktbaar onder Nederlanders met Turkse herkomst een groot band met Turkije was.

In mei 2016 heb ik een uitgebreide analyse gemaakt van de electorale situatie rond DENK <http://bit.ly/22k4xfH>. In mijn verslag van toen gaf ik aan dat dat rond de 40% van de Nederlanders met een Turkse achtergrond DENK aangaven te stemmen. In mijn peilingen sindsdien gaf ik DENK steeds 2 of 3 zetels (zo ook de 3 van de laatste peiling). Het zijn vrijwel alleen Islamitische kiezers, met een zwaartepunt bij die met een Turkse herkomst.

Ik kreeg toen veel kritiek vanuit andere bureaus en iemand als Prof. Joop van Holsteyn. Die noemde dat in een artikel in NRC “natte vingerwerk”. Mijn voorspelling bij een discussie over dit onderwerp bij DWDD met Siewert van Linden (die toen ook aangaf weinig verstand van peilen te hebben) eind november was dat andere bureaus in de maanden daarna ook Denk op 1 of meer zetels zouden peilen. En ja hoor: 3 van de 5 bureaus gaven begin deze week 2 zetels aan en 2 van de 5 bureaus 1 zetel.

Bezien we de uitslagen van DENK van afgelopen woensdag (ongeveer 200.000 kiezers hebben deze partij gestemd) dan is er een duidelijke relatie te zien tussen het aandeel moslims in een gemeente en het percentage stemmen op DENK in die gemeente. (Dit is de kaart met het percentage moslims boven de 18 jaar per gemeente <http://nos.nl/artikel/2163084-het-aantal-moslims-stijgt-maar-met-hoeveel.html> op basis van de informatie van het CBS).

4,9% van de Nederlanders boven de 15 jaar rekent zich tot de islam volgens die informatie.

Een complete analyse over het electoraat van DENK kan pas komen als de uitslagen per stembureau bekend zijn geworden en andere onderzoekinformatie. Maar vanuit de eerste informatie die beschikbaar is per stembureau (zoals in Leiden) blijkt die sterke relatie tussen het aandeel moslims in een wijk en het aandeel stemmen op Denk.

Op de volgende pagina de cijfers van het stemmen op DENK per wijk vanuit de gemeente Amsterdam. Daarachter de opkomststijging in die wijk.

<i>horizontale percentages</i>	% DENK TK2017	Opkomst - stijging
Nieuw West	19,2%	10,1%
Noord	8,3%	8,6%
West	7,5%	6,8%
Oost	6,5%	9,4%
Zuidoost	3,2%	7,3%
Zuid	1,8%	6,5%
Centrum	0,9%	*
Amsterdam	6,9%	8,2%

Met de kennis van de verdeling van de moslims in de gemeente Amsterdam is uit de tabel de sterke relatie te halen tussen het aandeel moslims per wijk en het aandeel DENK-stemmers. (Ook in Rotterdam is iets vergelijkbaars te zien). Er is ook een -weliswaar stuk kleiner- verband te zien tussen de opkomststijging per wijk en het aandeel DENK-kiezers.

Als we het resultaat van DENK zien (2,0%) en het aandeel moslims in Nederland (4,9%) dan is de verhouding tussen deze twee cijfers vrijwel 2 staat tot 5 (0,41).

Bij die analyse van die relatie zijn een aantal punten van belang:

1. We nemen aan dat het overgrote deel van de DENK-kiezers moslims zijn. (Iets wat al eerder uit het voorgenomen stemgedrag bleek). Dit percentage schatten we op 97%.
2. Bij de vorige Tweede Kamerverkiezing wordt geschat dat van de kiesgerechtigde kiezers van Turkse en Marokkaanse herkomst tussen de 40 en 45% is opgekomen (tegen 75% van de overige kiezers). Het lijkt erop dat de opkomst onder deze groep dit keer hoger is geweest. Het uiteindelijke percentage is (nog) niet bekend, maar op basis van de cijfers uit een aantal gemeenten waar al meer bekend is per stembureau of wijk, schat ik dat die opkomst dit keer ergens rond de 65% is geweest. Dus ongeveer 80% van die van de overige kiezers.

Uitgaande van de bovenstaande aannames heeft in Nederland ongeveer de helft van de opgekomen moslims DENK gestemd.

Het is interessant voor een serie gemeenten de cijfers te bekijken van het percentage moslims en het percentage DENK-kiezers. In dit overzicht staan alle gemeenten met meer dan 10% moslims en een selectie van gemeenten in Nederland verdeeld over Nederland.

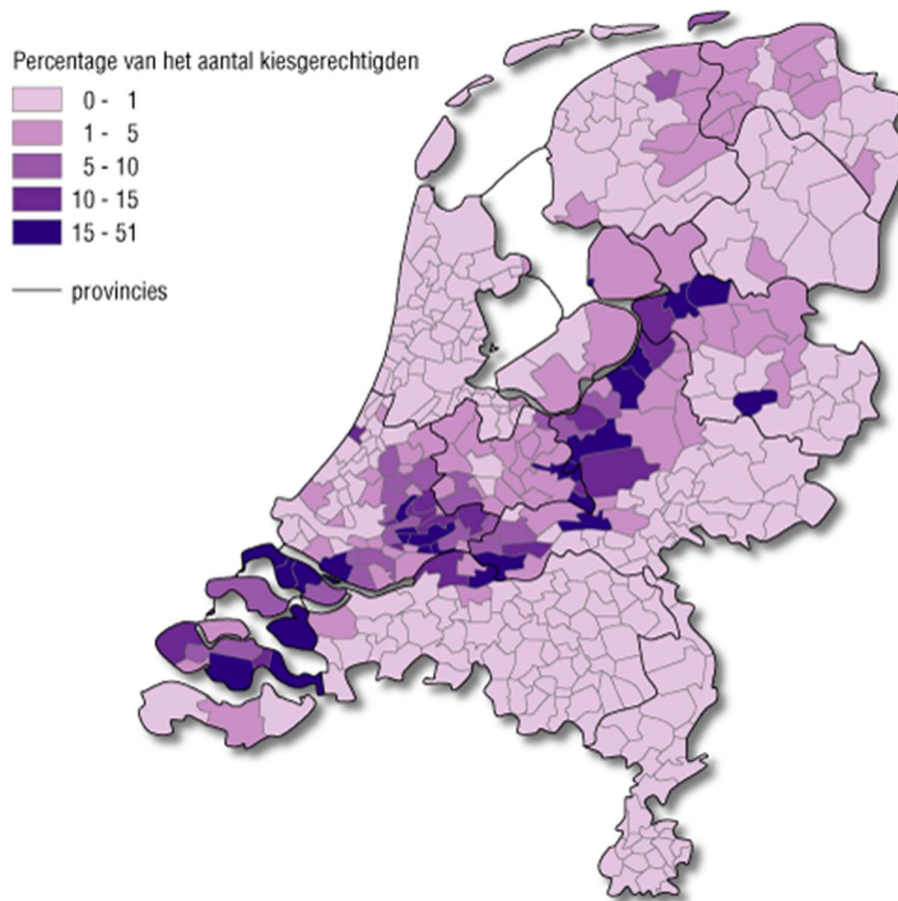
Deze gemeenten worden geordend op het verhoudingscijfer tussen het aandeel DENK-kiezers en moslims percentage.

<i>horizontale percentages</i>	% moslims	% DENK TK2017	Verhoudings cijfer
Schiedam	12,4%	8,2%	0,66
Rotterdam	13,7%	7,9%	0,58
Amsterdam	12,1%	6,9%	0,57
Utrecht	9,9%	5,4%	0,55
Enschede	5,5%	3,0%	0,55
Vlaardingen	10,4%	5,7%	0,55
Den Haag	14,7%	7,3%	0,50
Tilburg	6,8%	3,3%	0,49
Gorinchem	10,9%	4,9%	0,45
Hoogezand-Sappemeer	6,1%	2,4%	0,39
Tiel	11,5%	4,5%	0,39
Venlo	8,6%	3,3%	0,38
Gouda	10,2%	3,9%	0,38
Leerdam	18,6%	6,7%	0,36
Bergen op Zoom	13,0%	4,4%	0,34
Krimpenerwaard	2,1%	0,7%	0,33
Heerhugowaard	4,7%	1,5%	0,32
Emmen	1,6%	0,5%	0,31
Helmond	10,5%	3,0%	0,29
Maastricht	3,5%	1,0%	0,29
Dronten	3,9%	1,1%	0,28
Geldermalsen	1,7%	0,3%	0,18
Steenbergen	1,0%	0,1%	0,10
Hulst	1,8%	0,1%	0,06
Midden Drenthe	0,3%	0,0%	0,00
Nederland	4,9%	2,0%	0,41

Deze tabel geeft de indruk dat het verhoudingscijfer het hoogst is in de gemeenten met relatief hoge percentages moslims. En dat buiten de Randstad dit verhoudingscijfer doorgaans wat lager is dan in de Randstad.

Waardoor dat komt is uit deze cijfers alleen niet af te leiden, maar zal ongetwijfeld in de nabije toekomst wat duidelijker worden.

Nederland heeft een lange traditie van partijen gebaseerd op een religieuze component. CDA (een samensmelting van KVP, ARP en CHU), ChristenUnie (een samensmelting van GPV en RPF) en de SGP vormen nog steeds een fors deel van de samenstelling van de Tweede Kamer. De SGP scoort al heel lang stabiel een percentage van rond de 2%. Als confessionele basis wordt genoemd "orthodox reformatorisch" of ook wel "bevindelijke gereformeerden". Op de kaart van Nederland zien we deze partij en de ChristenUnie duidelijk terug in een band die loopt van het Zuidwesten naar het Noordoosten. Dit zijn de cijfers van de SGP.

Hoewel DENK zich anders afficheert kan op basis van de kiezers gesteld worden dat deze partij -in ieder geval op dit moment- zich schaart in die traditie van de Nederlandse confessionele partijen.

Als gezien wordt hoe stabiel de SGP, maar ook de ChristenUnie van verkiezing tot verkiezing, scoren, kan er gevoeglijk van uitgegaan worden dat DENK in Nederland een blijvertje zal zijn. (Bij de scholierenverkiezingen haalde de partij 3,3%.) Bij de volgende Gemeenteraadsverkiezingen kan deze partij – als zij gaan meedoen, wat zeker waarschijnlijk is- net zoals afgelopen woensdag tot de top-5 gaan behoren.

De ervaring leert echter wel dat dit soort partijen ook het risico lopen te splitsen op basis van verschillende facties. Maar dat zal de toekomst leren.